

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ

ПРИМЉЕНО: 24. 12. 2014			
Орг. јед.	Број	Получ.	Знак
08	4801		

**УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ**

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

**ПРЕДМЕТ: Извештај о оцени урађене докторске дисертације кандидата
Дејана Лабовића**

Одлуком Наставно-научног већа правног факултета универзитета у Крагујевцу бр. 1940/18 од 18.06.2014. године, формирана је Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације Дејана Лабовића, под називом *Приватна безбедност у Републици Србији – правни аспекти и компаративна искуства*, у саставу: проф. др Божидар Бановић, ванредни професор Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, проф. др Снежана Соковић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Крагујевцу (ментор) и доц. др Младен Милошевић, ванредни професор Факултета безбедности Универзитета у Београду. Након детаљног прегледа и анализе писаног рада, Комисија подноси Већу следећи:

ИЗВЕШТАЈ

I. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Основни биографски подаци

Дејан Лабовић рођен је 21.09.1967. године у Пећи. Дипломирао је на Факултету безбедности и друштвене самозаштите у Скопљу 1991. године. Године 2008. уписао је Специјалистичке академске студије на Криминалистичко-полицијској академији, смер Безбедносна заштита лица и имовине, а 2009. године успешно одбранио специјалистички рад на тему „Нормираност приватног обезбеђења у законодавствима европских земљама“.

Професионалну каријеру започео у МУП-а Републике Србије 1992. године на пословима сузбијања привредног криминалитета, затим је радио у Војсци Србије и Црне Горе на командирским дужностима у јединицама Војне полиције специјалне намене, потом у органима безбедности Војске Србије и Црне Горе. Од краја 2003. године ради у Војнобезбедносној агенцији (ВБА) Министарства одбране Републике Србије, на пословима контраобавештајног рада, а од 2011. године и на пословима кадровске проблематике ВБА у Дирекцији Војнобезбедносне агенције (ВБА) Министарства одбране Републике Србије, где се и сада налази.

Током радне каријере завршио је државни стручни испит за рад у државни органима са високом стручном спремом, специјалистички курс за рад у ВБА и обуку за рад на рачунарској техници ECDL core sertifikat (седам модула).

2. Учешће на научним и стручним скуповима, семинарима, округлим столовима и јавним распаравама

Кандидат Дејан Лабовић током своје професионалне каријере учествовао је у више научних скупова, конференција и семинара из области привредног и организованог криминала, јавно-приватне сарадње, безбедносне заштите лица и имовине и доношења поједине подзаконске регулативе у систему одбране Републике Србије.

1. 19. новембар 2011. године учествовао на стручном скупу са међународним учешћем, одржан у Београду на Географском факултету, на тему „*Реурси и безбедност Југоисточне европе*“, у организацији Универзитета Свети Кирило и Методије из Великог Турнова у Бугарској и Центра за стратешка истраживања националне безбедности Србије.
2. 27. новембар 2012. године учествовао на стручном скупу, одржаном у Београду, са темом „*Ванредне ситуације, процена угрожености и планови заштите и планови спасавања привредних субјеката Града Београда*“, у организацији Привредне коморе Београда, САМКБ и Центра за анализу ризика и управљање кризама, уз партнерство МУП-а Републике Србије – Сектор за ванредне ситуације и Факултета безбедности Универзитета у Београду.
3. 15. јул 2013. године учествовао на Округлом столу, одржан у Београду, на тему „*Регулисан сектор безбедности – Безбеднији живот грађана*“, у организацији Центра за евроатланске студије (СЕАС) из Београда и Удружења за приватно обезбеђење Привредне коморе Србије.
4. 03. јун 2014. године учествовао на стручном Скупу, одржан у Београду, на тему „*Улога субјеката из области приватног обезбеђења у ванредним ситуацијама*“, у организацији Удружења за приватно обезбеђење Привредне коморе Србије.

II. ОЦЕНА РАДА (критеријуми Правилника Универзитета о пријави, изради и одбрани докторске дисертације, Прилог бр. 2. Тачка 2.)

1. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у научној области

Током протеклих пола века, приватна безбедност у свету се налазила на континуираној узлазној путањи, пролазећи пут од релативне анонимности, светске популарности, до плуралистичког модела у коме су и јавни и приватни актери безбедности укључени у пружање безбедности као основне друштвене функције.

Имајући у виду заступљеност сектора приватне безбедности у Републици Србији, као и чињеницу да приватни сектор безбедности на подручју Републике Србије делује већ више од петнаест година, указују, по мишљењу кандидата, на изузетну друштвену актуелност ове проблематике. Чињеница да се ови послови у тако великом обиму и у тако дугом периоду обављају без адекватног нормативно-правног оквира и без регулисане контроле и увида у њихово пословање усмерила је истраживачки рад кандидата управо на истраживање правног аспекта и компаративних искустава у погледу правног регулисања система приватне безбедности.

Као полазну основу за теоријско и емпиријско истраживање кандидат истиче савремено схватање плурализације безбедности и афирмација улоге недржавних актера

безбедности у обезбеђењу потребног нивоа заштите лица и имовине. Савремена приватна безбедност почива на плурализму безбедносних аранжамана, односно политике приватне безбедности који замењује претходни систем монополистичке безбедности. Основне димензије политике приватне безбедности (правни легитимитет, односи се на било коју активност спроведену у складу са прихваћеним правним оквиром, инструментални легитимитет, односи се на ефикасност резултата приватних безбедносних компанија, и нормативни легитимитет, односи се на методе регулације приватне безбедности са политичким нормама у сектору безбедности), указују да приватна безбедност у себи генерише не само политички контекст, него и комплексан економски контекст, са основним постулатима понуде и потражње на комерцијалној основи.

У раду су анализирани основне категорије приватне безбедности, функционална и етиолошка димензија, као и правни аспект система приватне безбедности. Кандидат закључује да у систему опште безбедности, услед ограничених полицијских ресурса и потребе безбедног остваривања производних процеса пословних организација, приватна безбедност све више добија на значају, при чему истовремено долази и до јачања тржишних чинилаца у одлучивању о јавним интересима, у подручју које је донедавно било у искључивој надлежности државних органа. У тим условима, експанзија пружања услуга повећане безбедности зависила је од плурализације друштвено-економских односа, раста стопе криминала, повећане свести о криминалним претњама и субјективне несигурности грађана.

Област истраживања докторске дисертације обрађивана је са криминолошког, безбедоносног и правног аспекта, и у досадашњим радовима, који имају за тему приватну безбедност, није било оваквог свеобухватног и опсежног истраживачког захвата. Мали број радова се бавио истраживањем легализације приватног сектора безбедности и његовог односа са другим субјектима у друштву, а посебно са полицијом. Извесно је да сва досадашња сазнања о месту, улози, субјектима, организацији и правним аспектима приватне безбедности имају само карактер искуствених опажања и судова. С обзиром на значај унапређења нивоа безбедности и заштите лица и имовине од криминалитета, као и слабе информисаности грађана и стручне јавности о овој проблематици, постоји евидентна научна потреба за оваквим истраживањем. У циљу утврђивања значаја и улоге приватне безбедности у обезбеђењу потребног нивоа заштите лица и имовине и њеном укупном значају у друштву и систему опште безбедности, у докторској дисертацији Дејана Лабовића приказано је теоријско и емпиријско истраживање приватне безбедности као криминолошког, правног, безбедносног и социолошког проблема кроз анализу организације и деловања свих облика приватне безбедности.

Значај и допринос докторске дисертације Дејана Лабовића под насловом *Приватна безбедност у Републици Србији – правни аспекти и компаративна искуства*, огледају се не само у обогаћивању корпуса савремених сазнања криминологије и сродних научних дисциплина које се баве проблемом безбедности, већ се могу ценити и у светлу нужних напора ка креирању адекватнијих стратегија, политика и програма унапређења система приватне безбедности, односно безбедности у најширем смислу у домаћим условима. Допринос дисертације у овом домену нарочито треба ценити у светлу актуелног одсуства, не само стратегија развоја целовитог система безбедности у Републици Србији, него и у одсуству целовитог нормативног регулисања, као и у светлу критично малог броја поузданих и научно заснованих сазнања о карактеристикама и донетима различитих организационо-нормативних модела приватне безбедности.

2. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области

Комисија сматра да докторска дисертација *Приватна безбедност у Републици Србији – правни аспекти и компаративна искуства*, кандидата Дејана Лабовића представља резултат оригиналног научног рада у области, криминолошких, правних и безбедносних, наука. Резултати емпиријског истраживања, које је кандидат у оквиру свог рада спровео, представљају вредан и оригинални допринос ширем корпусу сазнања на коме ће се темељити стратегије и активности у области организационог и нормативног регулисања приватне безбедности у Републици Србији у будућности

Дисертација је резултат самосталног рада кандидата који аргументовано, систематично и критички извео закључке о проблемима који су предмет истраживања. Докторска дисертација садржи све потребне елементе оригиналног, квалитетног, научног и стручног истраживања, а следећи научно засноване методолошке поступке, кандидат аналитички приступа предмету истраживања, свеобухватно га сагледава и доноси утемељене закључке.

Кандидат је проучио и користио обимну и правилно одабрану, релевантну инострану и, мањим делом, домаћу литературу из области која је предмет истраживања. Избор литературе је примењен задатом циљу истраживања, што је кандидату омогућило да изврши квалитетну анализу и дође до научно ваљаних закључака.

Кандидат Дејан Лабовић показао је неопходну умешност, критичност и способност за самостални научни рад бавећи се темом која захтева интердисциплинирана и мултидисциплинирана знања из области криминологије, права и безбедности

3. Преглед остварених резултата рада кандидата у научној области

Кандидат Дејан Лабовић је у свом досадашњем научног раду објавио већи број радова из научне области криминолошких, правних, безбедносних и криминалистичких наука:

1. Лабовић Д.: *Наркоманија – теоријска и практична питања*, Правни информатор, број 11/2010., стр. 56-62.
2. Лабовић Д.: *Превенција криминалитета на нивоу Европске уније*, Правни информатор, број 01/2010., стр. 54-58;
3. Лабовић Д.: *Правни аспекти и опште карактеристике кривичног дела преваре као облика угрожавања лица, имовине и пословања*, Правни информатор, број 7-8/2011., стр. 54-59;
4. Лабовић Д.: *Упоредни преглед правних основа приватне безбедности у земљама Европске уније*, У: Правни информатор, број 06/2011., стр. 54-58.
5. Лабовић Д.: *Значај и улога безбедносне превентиве у националној безбедности државе*, У: Правни информатор, број 03/2012., стр. 37-38.
6. Лабовић Д.: *Последице наркоманије и општи аспекти наркокриминала у Европи*,

Ревија за криминологију и кривично право, ИССН 1820-1969; број 02/2012., стр. 48-62. М 52

4. Оцена испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Комисија сматра да докторска дисертација кандидата Дејана Лабовића под називом *Приватна безбедност у републици Србији – правни аспекти и компаративна искуства*, у потпуности испуњава постављене захтеве у погледу обима и квалитета рада с обзиром на тему која је пријављена и одобрена. Теоријска и практична истраживања одговарају наслову докторске дисертације, а може се констатовати међусобно поклапање одобрених циљева истраживања и циљева постављених у раду, затим, одобрених и примењених метода, као и одобрене и завршене структуре докторске дисертације.

5. Приказ структуре и садржаја израђене докторске дисертације

Рукопис докторске дисертације *Приватна безбедност у Републици Србији – правни аспекти и компаративна искуства* обима је 533 странице, од чега је 484 странице текста, 15 страница пописа коришћене литературе и 34 странице прилога, са 325 библиографске јединице, као и 935 фуснота. Дисертација садржи 118 графикона и 110 табеларних прегледа.

Дисертација се састоји од уводних разматрања, седам делова главне садржине, прегледа коришћене литературе и прилога. У уводним разматрањима (стр. 6-15) кандидат је одредио проблем, предмет и циљеве своје дисертације, поставио хипотетички оквир истраживања, указао на методе коришћене у обради предметне проблематике, као и на оправданост њене израде.

Први део дисертације носи назив „Основне категорије приватне безбедности“ (стр.16-75). У оквиру овог дела налазе се четири поглавља са насловима: „Историјски развој и настанак приватне безбедности“ (прво поглавље), „Субјекти приватне безбедности“ (друго поглавље), „Приватно обезбеђење“ (треће поглавље) и „Видови деловања субјеката приватне безбедности“ (четврто поглавље).

Други део дисертације носи назив „Функционална и етиолошка димензија приватне безбедности“ (стр. 76-111) и садржи четири поглавља са следећим називима: „Функционисање система приватне безбедности“ (прво поглавље), „Везе приватне безбедности и јавних субјеката заједнице“ (друго поглавље), „Допринос и значај појединих фактора настанку приватне безбедности“ (треће поглавље) и „Позитивни и негативни аспекти деловања приватне безбедности“ (четврто поглавље).

Трећи део дисертације носи назив „Правни аспекти приватне безбедности“ (стр. 112-155) и садржи четири поглавља са следећим називима: „Правна регулатива приватне безбедности“ (прво поглавље), „Контрола рада субјеката приватне безбедности“ (друго поглавље), „Престанак рада субјеката приватне безбедности“ (треће поглавље) и „Позитивно право о контроли субјеката приватне безбедности“ (четврто поглавље).

Четврти део дисертације носи назив „Компаративни приказ организације приватне безбедности у страним државама“ (стр. 156-253) и садржи пет поглавља са следећим називима: „Приватна безбедност у англосаксонском законодавству“ (прво поглавље), „Приватна безбедност у европском законодавству“ (друго поглавље), „Закључак и кључни налази организације приватне безбедности у појединим државама англосаксонског и европског законодавства“ (треће поглавље), „Приватна безбедност у законодавству појединих бивших југословенских република“ (четврто поглавље) и „Закључак и кључни налази организације приватне безбедности у законодавству појединих бивших југословенских република“ (пето поглавље).

Пети део дисертације носи назив „Организација приватне безбедности на подручју Републике Србије“ (стр. 254-280) и садржи два поглавља са следећим називима: „Историјско наслеђе“ (прво поглавље) и „Актуелно стање“ (друго поглавље).

Шести део дисертације носи назив „Интерпретација резултата емпиријског истраживања“ (стр. 281-462) и садржи шест поглавља са следећим називима: „Концептуални оквир“ (прво поглавље), „Резлтати испитивања припадника приватног сектора безбедности и полицијских службеника-ставови хомогеност и разлике“ (друго поглавље), „Закључци о резултатима емпиријског истраживања анкетираних категорија испитаника“ (треће поглавље), „Резултати одговора експертског интервјуа“ (четврто поглавље), „Закључци о резултатима емпиријског истраживања експертског интервјуа категорија испитаника“ (пето поглавље) и „Верификовање резултата истраживања“ (шесто поглавље).

Седми део дисертације носи назив „Закључна разматрања и препоруке“ (стр. 463-481) и садржи три поглавља са следећим називима: „Закључна разматрања“ (прво поглавље), „Критички осврт нормативне уређености приватне безбедности Србије“ (друго поглавље), „Одређивање потребног нивоа организационе и функционалне оспособљености приватног сектора безбедности у Србији“ (треће поглавље). На крају дисертације дат је попис коришћене литературе (стр. 482-496) и прилози (стр. 497-533).

У уводном делу дисертације кандидат је формулисао проблем истраживања и, уважавајући принципе научне методологије, одредио предмет истраживања, циљеве рада, хипотетички оквир истраживања, методе које ће користити у истраживању и образложио научну и друштвену оправданост спровођења истраживања. У овом делу дисертације кандидат је показао завидан ниво методолошких знања у области која се налази у великој експанзији и истовремено у којој не постоји довољно научно-истраживачких потенцијала којима би се верификовала постојећа пракса и антиципирала нова решења и стратегије. Кандидат је назначио да се развој приватне безбедности у друштву у основи одвија путем два процеса: *први* је процес стварних потреба задовољења осећаја сигурности, поштовања људских права и слобода и потреба њихове заштите, као и слободе избора сваког појединца, како и на који начин ће се обезбедити од неприхватљивих понашања и *други* је процес пролагођавања, који је условљен утицајем безбедносних, историјских, културних и других услова који постоје у свакој држави. Предмет истраживања односи се на: место, улогу и значај приватне безбедности у друштву; карактеристике организације функционисања приватне безбедности; правну не/уређеност приватне безбедности у Србији и другим страним законодавствима, однос субјеката приватног и државног сектора безбедности, општи опсег приватне безбедности у Србији у контексту нових безбедносних изазова и општи приказ постојећих компанија које пружају приватне безбедносне услуге у Србији. У начелу, приватна безбедност је настала као резултат бројних идеја, концепата, историјских услова, друштвених ситуација, личних доприноса бројних индивидуа, и обавезни је саставни део пословања, индустрије и уопште, организације друштва. Из свега наведеног, обзиром да у теорији има мноштво дефиниција приватне безбедност, кандидат наводи да приватна безбедност представља „збир безбедносних услуга и производа, стално или хонорарно запослених појединаца у приватним компанијама, које нуде робу и услуге клијентима на комерцијалној основи у циљу заштите лица, имовине и њихових интереса од разних облика опасности“.

Полазећи од става да је хипотеза условљена дефинисаним предметом и научним циљем истраживања, кандидат хипотетички оквир свог истраживања заснива на претпоставци да су последице доскорашње вишегодишње правне неуређености приватне

безбедности у Србији вишеструко су негативне, чији продукт су злоупотребе и површност у раду приватног сектора безбедности (злоупотреба радника физичко-техничког обезбеђења за високо ризичне послове за које нису припремљени и обучени, незаконито коришћење средстава електронског надзора, праћења лица од стране појединих агенција и друго), уз недовољна овлашћења државних органа за спречавање и сузбијање тих и других негативних појава. Овакво стање доводи до недовољног нивоа безбедности заштите лица и имовине од криминалитета; ниског стандарда пружених услуга; немогућности објективне процене врсте и количине пружених услуга, тј. онога што је урађено; одсуства професионализма у раду; изостајања партнерства са државним сектором безбедности; непостојања контроле рада и поступања и друго.

Циљ истраживања кандидат одређује теоријским и емпиријским истраживањем приватне безбедности као криминолошког, правног, безбедносног и социолошког проблема и проучавањем актуелног стања и функционисања организације приватног сектора безбедности у Србији, у компарацији са моделима организације приватне безбедности у другим законодавствима у Европи и свету; регистровање фактора који доприносе пропустима у раду субјеката приватне безбедности; детекција интезитета и карактера комуникације приватног и државног сектора безбедности у Србији и спознаја специфичности развоја приватне безбедности у Србији, ради утврђивања места, улоге и значаја приватне безбедности у друштву. Кандидат наводи да је истраживање спроведено ради стицања научног сазнања на нивоу дескрипције и, у појединим деловима, на нивоу класификације у домену појавних облика приватне безбедности, видова деловања субјеката приватне безбедности у реализацији заштите лица и имовине, њеном укупном значају у систему безбедности друштва, као и њиховог научног објашњења, што би омогућило давање одговарајућих предлога за примену у будућој пракси. На крају, кандидат указује и на основне разлоге који оправдају предузето истраживање, односно указује на потребу да се дође до сазнања у вези са: идентификовањем узрока вишегодишње правне неуређености приватног сектора безбедности у Србији; регистровањем нивоа контроле и надзора приватног сектора безбедности у Србији; проучавањем активности субјеката приватне безбедности у Србији, издвајањем квалитативних обележја овог феномена, а не мерењу заступљености одређених обележја у узорку и извођењу закључних препорука које би се могле користити у спровођењу започетог процеса нормативног, односно подзаконског уређења приватне безбедности у Србији. Циљ истраживачког рада јесте и допринос криминалној политици која ће моћи да рачуна на још један значајан субјект у процесу превенције криминалитета тако да њихове активности дају максималан ефекат, као и допринос у решавању неких практичних проблема у овој области, а пре свега у едукацији запосленог особа субјеката приватне безбедности, као и у усавршавању и коришћењу научних метода, што указује на нужност повезивања науке са праксом.

Први део дисертације носи назив „Основне категорије приватне безбедности“ и састоји се од четири поглавља. У првом поглављу који носи назив „Историјски развој и настанак приватне безбедности“ кандидат износи основне поставке историјског развоја приватне безбедности кроз специфичности различитог развоја друштва, дефинише појам и врсте приватне безбедности и указује на значај приватне безбедности у друштву. Кандидат презентује чињеницу да је човек од самог формирања првобитних заједница, а касније и држава, имао потребу да заштити свој лични интегритет и имовину, при чему се облици реакције на опасност и угрожавање основних вредности везују за два раздобља. У првом раздобљу функција заштите личне и имовинске сигурности била је иманентна функција

сваког појединца, заснована на религиозном веровању и емоционалном реаговању на опасност и друго раздобље везује се за настанак класног друштва и монополисање овлашћења на кажњавање, у виду норми донетих од стране доминантних друштвених група као средстава заштите од угрожавања, уз преузимање одговорности и гаранција за заштиту личне и имовинске сигурности сваког појединца. У складу са изнетим, основни корени приватне безбедности налазе се у „делегирању“ социјалних функција полиције, односно приватизацији послова безбедности у друштву, обзиром да приватна безбедност представља природни изданак индивидуалне самоодбране, која има своју нит у комерцијалној варијанти разних укључивања грађана и правних лица у активности које су раније биле у искључивој надлежности полиције. Код дефинисања појма приватне безбедности, кандидат апострофира да у теорији егзистира мноштво дефиниција које до сада нису дале општеприхваћене резултате, чему највише доприноси поливалентност самих делатности приватне безбедности и различити говорно-подручни појмовник. У енглеском говорном подручју преовладавају појмови као што су: *private police* (приватна полиција, различита од државне), *private sector* (приватни сектор различит од државног), *private security* (приватна безбедност, различита од јавне), *private investigation* (приватна истрага, различита од званичне), *guarding*, односно заштита (безбедносну заштиту може пружати недржавни субјекат, али и државни орган), *surveillance*, то јест тајна опсервација-опажање (изводљива и у приватном и у јавном интересу) и други. Једна од шире прихваћених дефиниција у теорији и литератури, од стране више аутора, јеста да *приватна безбедност* представља „скуп правно утемељених међусобно повезаних делатности, ван надлежности државних органа, чији су носиоци организовани ради професионалног пружања услуга заштите личне и имовинске сигурности и прикупљања информација на уговорној основи, и као таква она уједно представља специфичан подсистем у односу на систем безбедности у целини“. У складу са наведеном дефиницијом, приватна безбедност има своја своја три облика (делатности): 1) *приватно обезбеђење*, представља „свеукупност активности, услуга, мера и средстава намењених за заштиту приватне својине, информација и лица, а које се нуде у оквирима приватног тржишта“; 2) *детективска делатност* или приватна истражитељска делатност, представља специфичан вид приватног безбедносног ангажовања одређених лица ради реализовања истражних и детективских услуга, у складу са законским нормама које регулишу детективску делатност и другим позитивним правним нормама које су применљиве на детективску делатност; и 3) *деловање грађана*, тзв. специфични облици добровољног полицијског деловања грађана, чије активности карактерише непрофесионално поступање и краткорочни селективни ефекат. На крају овог поглавља кандидат истиче да значај приватне безбедности у друштву произилази из карактеристика савремене приватне безбедности, чија обележја су плурализација безбедности, која замењује претходни монополистички систем безбедности. У другом поглављу, које носи назив „Субјекти приватне безбедности“ кандидат наводи да би се се у потпуности могао дефинисати појам „субјекти приватне безбедности“, потребно је претходно сагледати опште значење појмова „систем безбедности“ (подразумевају „снаге и средства који имају своју утврђену структуру и функцију у предузимању одређених активности ради остварења постављеног циља) и „субјекти безбедности“ (представљају носиоце система безбедности, који на основу важећих правних норми обављају послове безбедности и тиме реализују конкретне задатке у остваривању безбедности). Обзиром да јавни субјекти безбедности, „представљају државне субјекте који обављају послове безбедности превентивним и реперсивним ангажовањем у домену заштите друштва и државе од различитих облика угрожавања“, субјекти приватне

безбедности су „недржавни субјекти који штите лица и имовину од угрожавања, при чему то чине или као део, односно посебна служба у оквиру правног лица које штите, или као предузеће или агенција који по основу уговора врше послове обезбеђења лица и имовине, заштиту од пожара, обезбеђење трансфера новца и других драгоцености“. Према томе, у истраживању критеријума поделе субјеката приватне безбедности, кандидат наводи да најчешћи критеријум поделе је према карактеру свог деловања, где субјекти приватне безбедности могу бити организовани као *приватне војне компаније* (профитно оријентисане организације са пословном структуром, које нуде професионалне услуге из домена вођења оружаних конфликта, консалтинга и логистичке подршке), чије деловање је офанзивног карактера и *приватне безбедносне компаније* (јасно структуриране и хијерахијски устројене регистроване корпоративне асоцијације које пружају услуге безбедносног карактера), чије деловање је дефанзивног карактера. У овом поглављу кандидат посебно наводи да приватне безбедносне компаније функционално су организоване као: *компаније за физичко обезбеђење* (представљају правна лица које своје активности реализују кроз делатности служби физичког обезбеђења у пословним организацијама и предузећима и кроз делатности специјализованих привредних друштава и агенција за пружање приватних безбедносних услуга), *компаније за техничко обезбеђење* (представљају правна лица која експлоатацијом различитих техничких средстава система за физичко обезбеђење и електронских безбедносних система обезбеђују спречавање противправних радњи усмерених премаштићеној имовини, објектима или лицу), и *као компаније за детективске послове* (представљају правна лица и предузетнике чији је општи циљ спречавање и откривање штетних појава и противправних радњи које нарушавају достојанство и угрожавају живот и физички интегритет лица, или умањују вредност имовине која је предмет заштите). У трећем поглављу, које носи назив „Приватно обезбеђење“ кандидат наводи да у литератури и доступним истраживањима нема јединственог става у вези са дефинисањем и одређивањем садржаја појма приватно обезбеђење. Најприсутније разлике у дефинисању овог појма укључују фокус радних задатака, утицај профита и клијената, као и укључивање домена производње, дистрибуције и монтаже опреме и технологије, где кандидат наводи дефиницију која је најприближнија заједничкој, приватно обезбеђење представља скуп физичко-техничких активности усмерених на заштиту права и легалних интереса физичких и правних лица, када ти послови нису у искључивој надлежности државних органа, а које је фокусирано на три своје главне компоненте: физичка безбедност, безбедност информација и безбедност особља. Приликом одређивања критеријума за врсте приватног обезбеђења, кандидат истиче да у литератури најчешћи критеријуми су: *предмет обезбеђења* 1) обезбеђење личности односно обезбеђење живота и телесног интегритета и на 2) обезбеђење имовине; *карактеристике коришћене технологије* 3) физичко обезбеђење и 4) техничко обезбеђење; *начин спровођења обезбеђења* 5) статично обезбеђење и 6) мобилно обезбеђење, *тип простора који се обезбеђује* 7) обезбеђење јавног простора, 8) обезбеђење приватног простора и 9) обезбеђење хибридног простора; *константност деловања самог обезбеђења* 10) стално обезбеђење, 11) повремено обезбеђење и 12) привремено обезбеђење; *организациони тип обезбеђења* 13) сопствено обезбеђење, 14) уговорно обезбеђење и 15) комбиновано обезбеђење. У четвртном поглављу, које носи назив „Видови деловања субјеката приватне безбедности“ кандидат наводи да свакодневне активности субјеката приватне безбедности заснивају се на превентивном (подразумева спречавање свих уочених негативних активности, које прете мањим или већим степеном угрожавања људских живота, објеката и имовине која се штити) и репресивном деловању (скуп мера, радњи и активности које се примењују услед

исцрпљених превентивних мера и стечених услова за репресивне мере или сузбијање насталих негативних активности, или због потреба, сазнања и осећаја да може наступити нека непотребна или нежељена активност), које су прецизно дефинисане нормативним одредбама законодавстава држава које поседују правну регулативу приватног сектора безбедности.

Други део дисертације носи назив "Функционална и етиолошка димензија приватне безбедности" и састоји се од четири поглавља. У првом поглављу, под насловом „Функционисање система приватне безбедности“, кандидат разматра садржаје, карактеристике и појмовно одређење система приватне безбедности, истичући да приватна безбедност са својим облицима активности, истовремено представља и сложен систем заштите, организован преко више подсистема који су организовани као системи, јер сваки облик, односно делатност приватне безбедности има и своје снаге, средства, правила, норме и методе рада. Њиховом анализом констатује се, да приватна безбедност налаже системско уређење исте, ради адекватне заштите и сигурности лица и имовине. Произилази, да *систем приватне безбедности* обухвата низ нормативних, оперативних, едукативних и информативних мера и поступака субјеката приватне безбедности, са циљем остваривања свих функција приватне безбедности, односно обезбеђења потребног нивоа безбедности и заштите лица и имовине. Систем приватне безбедности уједно представља организован подсистем система безбедности, преко којег држава обезбеђује заштиту виталних вредности друштва (економска функција), при чему исти припада и систему одбране, јер открива и отклања опасности, а тиме утиче и на стабилност одбране друштва. У овом поглављу кандидат разматра и значај и специфичности безбедносног менаџмента у систему приватне безбедности, наводећи да управљачки безбедносни менаџмент субјеката приватне безбедности представља важан чинилац интеграције сектора приватне безбедности у систем безбедности друштва, који остваривањем својих функција осмишљава читав систем обезбеђења, усклађује рад особља, операционализује и координира планиране активности са другим субјектима безбедности, врши контролу рада и активности запосленог особља и сноси одговорност за реализацију планираних активности. Такође, у истом поглављу кандидат је посебно објаснио појам, генеричку суштину и нивое безбедносног менаџмента. У другом поглављу, који носи назив „Веза приватне безбедности и јавних субјеката заједнице“, кандидат разматра карактер веза и моделе односа субјеката приватне безбедности, наглашавајући чињеницу да власник имовине, односно правно лице има право и дужност да предузима прописима дозвољене мере на њеној заштити, где је истовремено у надлежности полиције гаранција и личне и имовинске сигурности грађана, као и полазећи од чињенице да се имовина напада многим криминалним радњама, логично је да се на тој корелацији остварују одговарајући облици сарадње грађана и организација са јавним субјектима заједнице. У датом контексту, кандидат анализира обавезне и факултативне облике сарадње приватног сектора безбедности са другим субјектима заједнице. У таквој ситуацији субјекти обезбеђења (специјализоване организације за пружање безбедносних услуга и унутрашње службе обезбеђења) у остваривању наведене сарадње са јавним субјектима заједнице, најчешће остварују сарадњу са полицијом, обзиром да су исти поред осталих субјеката заједнице најодговорнији за стање сигурности и заштите лица и имовине. Пре свега, веза субјеката приватне безбедности и субјеката заједнице и нарочито са припадницима полиције одвија се на превентивном и репресивном плану. Та веза мора бити стална, организована, максимална и у континуитету, јер само благовремена сарадња може довести до значајних превентивних ефеката, обзиром да се један сегмент безбедности не може посматрати изоловано и независно у склопу јединственог општег система безбедности. Кандидат због тога наводи да с једне стране, односи између

субјеката приватне безбедности и субјеката заједнице морају бити прецизно регулисани, јер су од суштинског значаја за остваривање стабилног стања безбедности у сваком савременом друштву и с друге стране, ти односи су зависни од личних искустава и индивидуалне перцепције како субјеката заједнице, тако и субјеката приватне безбедности. Анализом веза субјеката приватне безбедности и субјеката заједнице, кандидат истиче да у теорији преовладавају различити модели односа истих, где су најкарактеристичнији: независност, конкуренција, комплементарност и кооперативност. У трећем поглављу, који носи назив „Допринос и значај појединих фактора настанку приватне безбедности“, кандидат је размотрио глобалне и директне факторе који доводе до настанка приватне безбедности, чијом анализом је одређен и њихов значај. *Глобални фактори* настанка приватне безбедности су: 1) смањење јавне потрошње и пренос услуга приватном сектору безбедности, 2) последице завршетка хладног рата и 3) рачунање државе на одсуство последица, док као *директни фактори* настанка приватне безбедности јављају се: а) повећање стопе криминала и страх од криминала, б) масовност приватне својине, ц) финансијска криза у државном сектору безбедности, д) информационе и технолошке промене у друштву, е) слабе државе, односно немогућност државе да ефикасно одговори на новонастале изазове, ризике и претње (стање друштвене дезорганизације и проблеми у функционисању полицијских органа) и ф) либерализација државне политике. У последњем поглављу које носи назив „Позитивни и негативни аспекти деловања приватне безбедности“ кандидат наводи да су се у пракси деловања субјеката приватне безбедности искристалисали одређени позитивни и негативни аспекти. Позитивни аспекти деловања приватне безбедности су: 1) пружање личне и имовинске заштите у ситуацији када држава није у могућности да обезбеди потребан ниво сигурности, 2) плурализација безбедности (укључивање мноштва приватних актера у реализацију послова безбедности), 3) прелазак са владања ка управљању у безбедности (менаџмент врши контролни процес безбедности заједно од стране јавних и различитих приватних актера безбедности), 4) јавно-приватно партнерство и координација у кризним и ванредним ситуацијама и 5) субјекти приватне безбедности имају увид у дешавања, која су од великог значаја за рано откривање недозвољених активности. Негативни аспекти деловања приватне безбедности су: 1) недовољна и недоречена легислатива, (условљава спрегу приватног сектора безбедности са организованим криминалом), 2) блиске везе са носиоцима политичке власти, 3) недовољан скрининг запосленог особља, 4) недовољна и неадекватна обука кадра, 5) недостатак независности и објективности, 6) селективно пружање услуга (ствара социјалну напетост у заједници), 7) сукоб интереса 8. повремена угрожавања основних људских права (кроз повреде личног инегритета и приватности) и 9) интернационализација безбедносних услуга уз непоштовање националних законодавстава.

Трећи део дисертације носи назив „Прави аспекти приватне безбедности“ и састоји се од четири поглавља. У првом поглављу, који носи назив „Правна регулатива приватне безбедности“ кандидат наводи да у изворе правне регулативе приватне безбедности спадају: устав, закони, међународне конвенције, подзаконски акти, ванправна правила науке, појединих струка и вештина, а ређе и судска пракса и обичаји. У вом делу кандидат акценат даје најзначајнијим Међународним конвенцијама и уговорима, који се својим правним инструментама не баве искључиво питањима приватног сектора безбедности, али су значајне за рад тог сектора, јер својом ширином и универзалношћу штите цео корпус људских права и слобода. Ови извори правне регулативе приватне безбедности представљају спољне изворе, настале успостављеном сагласношћу воља са међународним елементом, где се као уговорне стране појављују две државе или једна

држава и међународна организација. Као полазно становиште унутрашњих извора правне регулативе приватне безбедности, кандидат наводи правни оквир националног сектора безбедности, који се регулише низом прописа, који су поређани одозго надолу према хијерархији и према степену општости. На врху се налази устав („уређује и обезбеђује остваривање и заштиту слобода и права човека и грађанина, безбедност њених грађана, што представља уставни ооснов за доношење правне регулативе приватног обезбеђења Републике Србије), затим закони (системски закони, који су од искључивог значаја за рад субјеката приватне безбедности и закони од ширег значаја, без којих је рад субјеката приватне безбедности немогућ) и подзаконски акти (изведена и акцесорна природа аката за ближе спровођење системских закона), при чему су између осталог значајни и одређени национални стратешки документи (стратегија националне безбедности, стратегија одбране и други, а којима се прецизира и улога субјеката приватне безбедности у спровођењу унутрашње безбедности). У овом поглављу, кандидат обрађује и одређена актуелна правна начела приватне безбедности, наводећи да су многи теоретичари и аутори менаџмента безбедности у својим истраживањима тежили да пронађу универзална начела за практичну делатност и поступање субјеката приватне безбедности, при чему сва до сада формулисана начела нису стекла обележје универзалности, обзиром да субјекти приватне безбедности поступају уз константну различитост и неминовне промене околности. У другом поглављу, који носи назив „Контрола рада субјеката приватне безбедности“ кандидат наводи да контрола у сектору безбедности има огроман значај, јер омогућује откривање слабости заштите и предузимање одговарајућих акција у циљу њиховог елиминисања, где је основни циљ контроле ограничавање злоупотребе моћи субјеката безбедности. Према томе, у приватном сектору безбедности контрола има троструку функцију: превентивну (избегавање нежељених догађаја); дедуктивну (откривање нежељених догађаја), те корективну (неутралисање негативних ефеката нежељеног догађаја). У овом делу кандидат указује да контрола у приватном сектору безбедности може бити *спољашна* (обухвата надзор над законитошћу аката, надзор над законитошћу рада и инспекцијски надзор) која се остварује од стране парламента, владе, невладиних тела, суда и тужилаштва као спољна формална контрола и од стране јавности и јавног мњења, медија и невладиног сектора као спољна неформална контрола и *унутрашња* (проверавање да ли су све активности једног посла извршене на време, правилно и у сагласности са усвојеним планом, датим смерницама, наређењима и утврђеним принципима), која се остварује директно од стране управљачког менаџмента, и синдиката компанија за пружање безбедносних услуга и разних асоцијација и удружења на нивоу приватног сектора безбедности или компанија за пружање безбедносних услуга. У трећем поглављу, који носи назив „Престанак рада субјеката приватне безбедности“ кандидат обрађује нормативне услове који налажу престанак рада субјеката приватне безбедности и везани су за одређене ситуације. У овом поглављу кандидат анализира две ситуације престанка рада субјеката приватне безбедности и то: прва ситуација везана је за поступак надзора испуњености неких прописаних услова на управни начин, односно када привредно друштво није отпочело са радом у предвиђеном року, и уколико агенција или привредно друштво отпочне са радом а касније се утврди да су подаци на основу којих је дозвола издата лажни и друга ситуација, везана је за поступак када сам субјекат приватне безбедности покрене процедуру сопственог престанка рада и то: уколико покрене поступак исписивања из регистра органа где је уписан и уколико наступи случај смрти предузетника или смрти детектива који је делатност обављао самостално. У последњем поглављу овог дела дисертације, који носи назив „Позитивно право о контроли субјеката

приватне безбедности“ кандидат анализира начине вршења надзора/контроле над радом субјеката приватне безбедности у Србији, који су предвиђени важећом правном регулативо и где се ради о формалној, спољашњој, правној, редовној, ванредној и вертикалној контроли субјеката приватне безбедности.

Четврти део дисертације носи назив „Компаративни приказ организације приватне безбедности у страним државама“ и састоји се од пет поглавља. У првом поглављу, који носи назив „Приватна безбедност у англосаксонском законодавству“ кандидат обрађује модел организације приватне безбедности Велике Британије и САД, док у другом поглављу, који носи назив „Приватна безбедност у европском законодавству, кандидат обрађује модел организације приватне безбедности Немачке, Француске, Белгије, Шведске, Италије, Шпаније, Руске федерације и Литваније. У оба поглавља кандидат за анализирање организације приватне безбедности држава англосаксонског и европског континенталног законодавства полази од следећих кључних детерминанти: 1) историјског развоја приватне безбедности, 2) фактора који су утицали на настанак приватне безбедности, 3) расположивих статистичких показатеља организације приватне безбедности, 4) правних основа којима се нормативно уређује организација приватне безбедности, 5) начина и услова за стицање дозвола за рад приватних безбедносних компанија, 6) услова за власнике компанија и запослено особље (добијање лиценци за рад) 7) врсти и дужини трајања обуке кадра запосленог у приватним безбедносним компанијама, 8) услова за употребу средства принуде, 9) колективних споразума, удруживања и синдикалног организовања на нивоу приватних безбедносних компанија, као и на националном и међународном нивоу, и 10) контроле и надзора приватних безбедносних компанија. У трећем поглављу, који носи назив „Закључак и кључни налази орнаизације приватне безбедности у појединим државама англосаксонског и европског законодавства“, кандидат указује да позицију индустрије приватне безбедности у англосаксонском и европском закондавству треба посматрати у друштвеним димензијама као што су држава, тржиште и социјална заједница, при чему однос између ових димензија није статичан већ се стално развија. Кандидат посебно наглашава да: англосаксонско и европско законодавство којим се регулише рад и организација индустрије приватне безбедности, показали су знатне разлике које постоје у легислативи и организацији сектора приватне безбедности, односно не постоји хармонизација легислативе, где разлике имају своју основу у историјским, културним и правним традицијама појединих држава; свим државама англосаксонског и европског законодавства заједничко је постојање надлежних институција које регулишу рад у сектору приватне безбедности, као и постојање развијених услова за рад компанија и појединаца; експанзија приватне безбедности на унутрашњој и међународној арени догодила се у истој равни са општим порастом криминала, насиља и осећаја несигурности; други важан тренд експанзије приватне безбедности представљали су притисци (правни основ) осигуравајућих друштава на клијенте да користе специјализоване услуге безбедносне заштите, чиме је дошло до економског подстицаја расту тог сектора; приватне војне компаније су на глобалном нивоу веома присутне у пружању безбедносних услуга, укључујући услуге подршке и офанзивних послова; постојећа легислатива приватне безбедности скоро да нема прекограничну димензију, којом би се покриле ситуације где приватне војне и безбедносне компаније раде у земљама које немају адекватне законске оквире у овој области На нивоу Европске Уније једино делују две струковне организације индустрије приватне безбедности (Confederation of European Security Services - CoESS и UNI Europa) које само промовишу минималне услове за деловање приватних безбедносних компанија. Кандидат

указује да индустрија приватне безбедности у англосаксонском и европском законодавству је значајно еволуирала током последње две деценије, а приватни безбедносни актери су се развијали од давалаца безбедносних услуга на личном нивоу до спровођења поверених задатака у домену јавне безбедности, при чему је општи тренд повећање запослених у индустрији приватне безбедности, док се број припадника полиције смањује. Најчешће дефинисани сегменти тржишта индустрије приватне безбедности у англосаксонском и европском законодавству су: обезбеђење, мобилне услуге, технолошко управљање безбедношћу, услуге вишег нивоа и заштита имовине од националног и јавног значаја. Приватне безбедносне компаније у пружању безбедносних услуга присутне су и у многим областима везаним за правосуђе и унутрашње послове, као и у заштити енергије, транспорта, комуникација, унутрашње безбедности, здравства и реаговање у ванредним ситуацијама. Иако је сектор приватне безбедности у земљама англосаксонског и европског законодавства у сталном и убрзаном развоју већ две деценије, став већине чланица ЕУ и земаља са развијеном тржишном економијом је да поред постојеће правне уређености овог сектора, за исти се континуирано траже други регулаторни одговори, односно најбоља решења, јер већа или мања нормативна уређеност сектора, не доноси обавезно и очекиване ефекте. У већини земаља англосаксонског и европског законодавства преовладава став да је државна полиција одговорна за стање јавне безбедности на националном нивоу. Због тога је приватна полиција зависна и подложна државној полицији, а самим тим су и њења заштитна и детективска делатност у зони одговорности државне полиције. У тим околностима, држава задржава контролу, надзор или други вид претходне и повремене оперативне контроле власника и руководиоца предузећа у приватном сектору безбедности. Кандидат у овом делу дисертације посебно наводи да организацију приватне безбедности у Руској Федерацији и другим источноевропским земљама треба посматрати у контексту драматичних промена кроз које су те државе прошле у протекле две деценије, односно кроз призму реформи сектора безбедности у тим земљама, у којима слабе државне институције нису биле у стању да очувају монопол државне силе, док су новоосноване приватне безбедносне компаније биле у стању да попуне празнину брзим преузимањем вишка кадрова државне полиције, обавештајних служби и војске. На крају наведених поглавља овог дела дисертације, дат је табеларни приказ структуре индустрије приватне безбедности земаља чланица ЕУ са односом полицијских и безбедносних снага према десет хиљада становника. У четвртом поглављу који носи назив „Приватна безбедност у законодавству појединих бивших југословенских република“ кандидат обрађује модел организације приватне безбедности Хрватске, БиХ, Црне Горе и Македоније, где се за анализирање организације и функционисања приватне безбедности полази од следећих детерминанти: статистичких показатеља организације приватне безбедности, правних основа којима се нормативно уређује организација приватне безбедности, начин и услови за стицање дозвола за рад приватних безбедносних компанија, услови за власнике компанија и запослено особље (добивање лиценци за рад), врсте и време трајања обуке кадра запосленог у приватним безбедносним компанијама, услови за употребу средства принуде, удружења и синдикално организовање на нивоу приватних безбедносних компанија, као и на националном и међународном нивоу и контрола и надзор приватних безбедносних компанија. У овом поглављу кандидат наводи да по броју донетих закона, у бившим југословенским републикама приватна безбедност је различито регулисана, па тако Република Хрватска, Црна Гора, Република Словенија, Република Србија и Република Македонија имају по два закона, док Федерација БиХ и Република Српска имају по један закон. Што се тиче детективске делатности, Црна Гора, Хрватска, Словенија, Србија и

Македонија донеле су посебне законе који регулишу детективску делатност, Република Српска и Брчко дистрикт Босне и Херцеговине јединственим законом регулишу област приватне безбедности и детективску делатност, док Федерација Босне и Херцеговине има само закон о заштити људи и имовине, без регулисања области детективске делатности. Свим државама заједничко је постојање надлежних институција које регулишу рад у сектору, као и постојање одређених услова за рад компанија и појединаца. Услуге које пружају фирме за безбедносне услуге у бившим југословенским републикама не разликују се у великој мери од сличних услуга у Европи: физичко-техничко обезбеђење објеката различите намене и важности, обезбеђење новца и драгоцености у транспорту, заштита лица и имовине, детективска делатност, брзо реаговање везано за алармне системе, обезбеђивање јавних скупова и друго. Развој тржишта јер шаролик, тако да је у неким бившим југословенским републикама релативно мали број запослених у приватном сектору безбедности, док у неким земљама број запослених превазилази број припадника полиције. Надзор над радом фирми за безбедносне услуге у бившим југословенским републикама постоји, али не у довољној мери. У петом поглављу, који носи назив „Закључак и кључни налази организације приватне безбедности у законодавству појединих бивших југословенских република“ кандидат наводи да на простору западног Балкана приватна безбедност свој пуни замах узима тек током последње деценије XX века, постајући све више главни носилац и послодавац у пружању приватних безбедносних услуга. Посебан утицај на то имали су распад бивше СФРЈ и ратни конфликти, повећани осећај несигурности код грађана подстакнут порастом насиља, бујање сиве економије, а нарочито започети процеси приватизације и транзиције у свим државама насталим на бившем југословенском простору. Досадашња искуства указују на потребу сталне дораде и измена закона у области обезбеђења лица и имовине, како би се постојећа законска решења у области приватног сектора безбедности у земљама Западног Балкана у потпуности хармонизовала са законодавством Европске уније. Сектор приватне безбедности у државама са подручја Западног Балкана прате бројни проблеми, који су због заједничког правног, политичког, економског и културног наслеђа карактеристични за све те земље. Међу њима су најважнији изостанак одговарајућих стандарда и професионалне етике у раду, нетранспарентне везе субјеката приватне безбедности са државним безбедносним структурама, неадекватна обученост кадра и недовољна материјално-техничка опремљеност агенција и фирми за приватно обезбеђење.

Пети део дисертације носи назив „Организација приватне безбедности на подручју Републике Србије“ и састоји се од два поглавља. У првом поглављу, који носи назив „Историјско наслеђе“ кандидат указује да време настанка и развоја приватне безбедности у Србији може се поделити у неколико фаза: *прва фаза* обухвата настанак првих установа приватне безбедности у Србији, односно временско раздобље постојања Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, те Краљевине Југославије. Ову фазу чини период између два светска рата, када су основане прве установе и заводи приватне безбедности; *друга фаза* представља прекид континуитета првих установа приватне безбедности у Србији и период претежног произвођења безбедносних услуга од стране државе (пре свега од полиције), а обухвата временско раздобље од почетка Другог светског рата и током постојања друге (ФНРЈ и СФРЈ) Југославије. За ову фазу су карактеристични деловање специфичних организација, попут тзв. „индустријске милиције“, постојање правних празнина у регулисању овлашћења у сфери заштите лица и имовине предузећа, као и увођење система друштвене самозаштите и *трећа фаза* представља структурирање субјеката приватне безбедности, односно временско раздобље постојања Савезне Републике Југославије,

Државне заједнице Србија и Црна Гора, те садашње Републике Србије, у коме су настала актуелна приватна друштва и агенције за приватну безбедност. Ову фазу карактеришу процеси у којима се социјалистичко-самоуправни сектор распао и у којима је нестало друштвено власништво, увођење приватног власништва и тржишне економије, обнављање тржишта приватне безбедности и успостављање нових институција у тој области. Такође, ову фазу карактеришу и: осамостаљење бивших република СФРЈ; ратна дешавања на просторима у окружењу Републике Србије; мобилизација полицијских структура за активности на другим подручјима; распад правосудног система; пораст корупције и криминала; почетак приватизационих процеса; велика количина нерегистрованог оружја из ратног окружења; рад на црно; прање нелегално стеченог новца; појавни облици ванинституционалне наплате дугова; и друге активности криминалних група и на немогућност правосудних органа и полиције да заштите приватне компаније од различитих облика угрожавања. У овом поглављу обрађен је и анализиран тзв. период правног вакума или прелазни период којег карактеришу два периода и то: први период, од 1993. године до 2000. године, у коме су предузећа/агенције за пружање безбедносних услуга пословала у условима опште друштвене кризе, при чему је њихово пословање било регулисано са десет општих закона, бројним подзаконским актима и интерним правилницима и други период, од 2000. године до 2013. године где је пословање предузећа/агенција за пружање безбедносних услуга и даље било регулисано са више наведених општих закона, при чему је дошло до политичке транзиције, економског отварања земље, уласка на тржиште великог броја страних фирми, страних банака, све до доношења актуелних прописа који уређују област приватне безбедности у Србији. Кандидат наводи да главни фактори који су допринели наглom развоју приватног сектора безбедности у Србији у овом периоду су: 1) бујање сиве економије; 2) повећан осећај несигурности код грађана због пораста свих облика насиља; 3) неефикасност полиције у расветљавању тешких кривичних дела 4) ратно окружење, 5) процес својинске трансформације, 6) све шири приватни банкарски сектор и 7) пораст страних инвеститора. У другом поглављу који носи назив „Актуелно стање“ кандидат анализира место и улогу приватне безбедности, правни основ поступања субјеката приватне безбедности, њихову надлежност и овлашћења, актуелне станадарде послова, као и статистички приказ приватне безбедности у Србији. Кандидат у овом поглављу указује да досадашње стање приватног сектора безбедности у Србији, у ишчекивању потпуне законске уређености ове области, карактерише функционисање у условима затечене уопштене легислативе, те понашање у тржишним условима као делатности привредног пословања, уз коришћење дискреционе слободе метода свог функционисања; привредна друштва за пружање безбедносних услуга су после војске и полиције трећа оружана сила у Србији; очљиво је одсуство механизма и посебног тела екстерне контроле и надзора рада субјеката приватне безбедности, сем у домену контроле коришћења и складиштења оружја; субјекти приватне безбедности истовремено су и привредни субјекти и безбедносни актери у сектору безбедности; актуелни однос полиције и приватних актера безбедности није ни сарадња ни конкуренција, већ се ради о односу где они стоје паралелно једни поред други; социјална пракса приватне безбедности иде испред социјалне регулације (у смислу норми и легислативе). У овом поглављу анализирана је улога и место приватне безбедности у друштву, где кандидат наводи да са прецизирањем места приватне безбедности у друштву, одређује се и њена улога. Наиме, остваривањем своје функције приватна безбедност утиче на општу безбедност друштва, где предузимањем мера за које су надлежни субјекти приватне безбедности (пружање различитих безбедносних услуга појединцима,

сопственицима капитала и власницима имовине), заједно са државом, која је индиректно гарант приватне сфере безбедности, тежи изједначењу разлика између појединачног и јавног интереса заједнице. У овом поглављу кандидат полази од околности да је досадашњи нормативни основ за поступање субјеката приватне безбедности у Србији карактерисало је двојако стање: *прво*, нормативно дејство важећих општих прописа и појединачних нормативних аката (екстерних и интерних), који уређују регистрацију привредних друштава, права, обавезе и одговорности по основу рада, заштите од дискриминације, кривична, кривичнопроцесна и прекршајна легислатива, поступак у вези са јавним приходима, односно њихово пословање и активност и *друго*, нормативно дејство нових Закона о приватном обезбеђењу и Закона о детективској делатности. У делу овог поглавља, који носи назив „Стандарди пословања“ кандидат наводи да стандарди настају и развијају се као резултат научно-техничких достигнућа а њиховим коришћењем се постиже ефикасност и ефективност радних процеса те подиже квалитет производа и услуга. Стандарди у области приватне безбедности дефинишу основне елементе које мора да испуни давалац или прималац безбедносних услуга и дају могућност провере усаглашености конкретне праксе са дефинисаним стандардима. Они су превасходно намењени фирмама за безбедносне услуге и њиховим корисницима, као и осигуравајућим друштвима у ситуацијама процене ризика. Кандидат такође, наводи да у Србији егзистира серија националних стандарда из области безбедности лица, имовине и пословања, и то: СРПСА.712.001:2008, *Друштвена безбедност - Услуге приватног обезбеђења – Речник* Стандард је намењен даваоцима и корисницима услуга приватног обезбеђења, осигуравајућим друштвима и осталим корисницима.; СРПСА.Ј12.002:2008, *Друштвена безбедност - Услуге приватног обезбеђења - Захтеви и упутство за оцењивање усаглашеност*, Коришћење овог стандарда помаже организацијама да успоставе или провере квалитет процеса у којима се пружају и користе услуге приватног обезбеђења; СРПСА.Ј12.003:2010, *Друштвена безбедност – Услуге приватног обезбеђења, смернице за процену ризика - Процена ризика у заштити лица, имовине и пословања*. У овом делу поглава кандидат посебно наводи, да је највећа слабост Стандарда у њиховој необавезности за кориснике и у чињеници да они не могу да надоместе потпуну нормативну уређеност приватне безбедности. У четвртом делу овог поглавља који носи назив „Надлежност и овлашћења за деловање“ кандидат указује да у обављању послова приватног обезбеђења и детективске делатности, службеници обезбеђења, односно детективи имају одређена овлашћења, која се могу применити само под условима и на начин предвиђен системским законом и другим нормативним актом, и само за време вршења дужности, при чему се та овлашћења морају примењивати поступно и сразмерно, према конкретним околностима. По свом карактеру, активност субјеката приватне безбедности остварује се превентивним деловањем (откривањем, отклањањем, одвраћањем и спречавањем различитих облика и носиоца угрожавања) и репресивним деловањем (стриктно предузимање одређених предвиђених законских мера). У овом поглављу кандидат посебно наводи актуелну нормативу која уређује овај сегмент приватне безбедности, апострофирајући одредбе Закона о приватном обезбеђењу које налажу да сва овлашћења службеника приватног обезбеђења буду јасно наведена у уговору о обезбеђењу који се закључује са корисником услуга. Такође, одређено је да приликом примене мера нико не сме бити подвргнут мучењу, нечовечном или понижавајућем поступању. Одредбама закона предвиђена су и ограничења примене ових овлашћења, на начин да службеник обезбеђења сме поступати само на начин који је утврђен овим законом и другим прописима, тако да извршење задатака постиже са најмањим штетним последицама. У петом делу овог поглавља који носи назив „Статистички показатељи

приватне безбедности у Србији“ кандидат приказује расположиве показатеље о статистичким подацима приватног сектора безбедности, уакзујући при том да приватни сектор безбедности у Републици Србији је један од највећих у региону Југоисточне Европе. Пошто за ову област не постоје прецизни службени подаци, у стручној и научној јавности оцењује се да су привредна друштва за безбедносне услуге, после војске и полиције, трећа оружана сила у Србији. Процењује се да је у сектору приватне безбедности запослено између 40.000 и 50.000 радника (од чега је само једна трећина пријављена, и то са минималним платама), те да број припадника фирми за безбедносне услуге у Србији превазилази број полицајаца у земљи.

Шести део дисертације, под насловом „Интерпертација резултата емпиријског истраживања“ састоји се од шест поглавља. У првом поглављу, под насловом „Концептуални оквир“, кандидат представља концептуални и емпиријски оквир истраживачког рада, наводећи да је емпиријско истраживање обухватило активности најзначајних и највећих компанија и предузећа приватног сектора безбедности у Србији са седиштем у Београду, Зрењанину, Панчеву и Новом Саду а које поседују своје филијале на читавој територији Србије, као и активности униформисаних полицијских службеника полицијске управе за град Београд, који сходно постојећим позитивним прописима, те природи посла, повремено остварују контакте са приватним сектором безбедности на територији Града. Кандидат наводи да су коришћена два инструмента истраживања и то: за *први* инструмент емпиријског истраживања коришћен је анонимни анкетни упитник засебан за полицијске службенике и запослене у предузећима и агенцијама за пружање приватних безбедносних услуга и за *други* инструмент емпиријског истраживања коришћен је структурисани експертски интервју, који је спроведен је израдом анкетног упитника који је реализован према испитаницима усменим путем. Експертски интервју је обављен у Београду, Зрењанину, Панчеву, Лазаревцу и Новом Саду, где се налазе сви већи субјекти приватне безбедности у Србији, а имајући у виду и тренд склапања свих већих послова пружања приватних безбедносних услуга у Београду (у наведеном граду склапа се већина уговора и за остале градове и општине у Србији). У овом поглављу, кандидат наводи недостатке овог истраживања који се односе на генерализацију ситуације у наведеним подручјима и примењивање закључака о томе на целу Србију, што методолошки није потпуно коректно. У другом поглављу, који носи назив “Резултати испитивања припадника приватног сектора безбедности и полицијских службеника (ставови, хомогеност и разлике)“ кандидат указује да је сходно различитошћу радних места користио метод средњег обима – тзв. *стратификовани узорак*, што је условило да су и респоденти били подељени у два засебне групе (страте); 1) припадници приватног сектора безбедности и 2) униформисани полицијски службеници. За припаднике приватног сектора безбедности анкетни упитник се састојао од две целине и то: прва целина упитника, под називом „*Ставови припадника приватног сектора безбедности о стању приватне безбедности у Србији*“. Ова целина се састоји од четири подцелине и то: 1) Нормираност приватне безбедности и карактеристике окружења“, 2) „Безбедносни изазови, безбедносна култура и вођење евиденција о предузетим активностима у приватном сектору безбедности“, 3) „Услови за рад, обука и едукација припадника предузећа/агенција за пружање приватних безбедносних услуга“, 4) „Примена овлашћења припадника предузећа/агенција за пружање приватних безбедносних услуга“, и Друга целина упитника, под називом „*Ставови припадника приватног сектора безбедности о односу између приватног и јавног сектора безбедности у Србији*“. Ова целина састоји се од две подцелине и то: 1) „Сарадња предузећа/агенција за пружање приватних безбедносних

услуга са субјектима заједнице“, и 2) „Контрола предузећа/агенција за пружање приватних безбедносних услуга“. За полицијске службенике МУП-а Републике Србије анкетни упитник се састојао од две целине и то: прва целина упитника, која носи назив „Ставови полицијских службеника о приватизацији послова безбедности у Србији“ и друга целина упитника, под називом „Ставови полицијских службеника о односу између приватног сектора безбедности и полицијских органа у Србији“. У трећем поглављу, који носи назив „Закључци о резултатима емпиријског истраживања анкетираних категорија испитаника“ кандидат указује да је емпиријским истраживањем потврђено да у Републици Србији предузећа/агенције за пружање безбедносних/детективских услуга функционишу у условима донедавне нормативне неуређености приватног сектора безбедности и условима прелазног периода (од 18 месеци до 36 месеци) за усклађивање свог рада са одредбама новог Закона о приватном обезбеђењу и Закона о детективској делатности Републике Србије. У четвртном поглављу који носи назив „Резултати одговора експертског интервјуа“ кандидат наводи да је експертски интервју обављен са два представника привредног невладиног сектора за приватну безбедност у Србији, представником Одбора за одбрану и безбедност Народне скупштине Републике Србије, менаџерима безбедности у појединим банкама, руководиоцима службе обезбеђења у појединим привредним друштвима у државном власништву, релевантним представницима највећих предузећа и компанија за пружање приватних безбедносних услуга у Србији (физичка и техничка заштита), као и експертски интервју са једним представником осигуравајућег друштва у Београду. Експертски интервју обављен је у оквиру следећих целина: *Прва целина* – Нормативна уређеност и функционисање службе обезбеђења у привредним друштвима, као њен укупни значај у пословном субјекту; *Друга целина* – Утицај мера и активности службе обезбеђења у остваривању безбедности и заштите лица и имовине у привредном друштву; *Трећа целина* – Степен међузависности између субјеката локалне заједнице, преваходно полицијских органа и службе обезбеђења у привредном друштву; *Четврта целина* – Интезитет утицаја превентивно-репресивне делатности службе обезбеђења на безбедност локалне заједнице, и *Пета целина* - Актуелни услови у којима egzистира служба обезбеђења у привредном друштву и степен сарадње са средствима јавног информисања. У петом поглављу, који носи назив „Закључци о резултатима емпиријског истраживања експертског интервјуа категорија испитаника“, кандидат указује да почетак рада првог привредног друштва за пружање безбедносних услуга у приватној својини у Србији датира од 1989. године, док се већина ових привредних друштва везује се за период између 1993.године и 2000.године, када су од тадашњих унутрашњих самозаштитних служби безбедности привредних друштва у јавној својини, настала привредна друштва за пружање безбедносних услуга у приватној својини, да су привредна друштва за пружање безбедносних услуга у приватној својини најактивнија на територији града Београда и већих градова у Србији, док је део истих у страном власништву присутан на целој територији Србије, што указује да привредна друштва за пружање безбедносних услуга у приватној својини са већим расположивим капиталом тихо преизимају послове од мањих фирми. У шестом поглављу, који носи назив „Верификовање резултата истраживања“ кандидат указује да је верификовање резултата истраживања реализовано методом провере полазних претпоставки (хипотеза) истраживања, где се полазило од прикупљања таквих података који ће потврдити или одбацити хипотезе истраживања, при чему је емпиријско истраживање потврдило констатације испитаника да је перспектива приватне безбедности у Србији на узлазној путањи, где ће законским и посебно подзаконским уређењем иста бити стандардизована, развијена и кадровски оспособљена у

погледу на развијене земље, чија законодавства су ову област безбедности већ дужи период нормативно уредила. У приватном сектору безбедности моћи ће да послују само фирме које се професионално и одговорно односе са јасним овлашћењима, „сива зона“ пословања биће знато смањена, доћи ће до подизања квалитета услуга, створиће се услови за потпуну институционализацију сектора са јасним дефинисањем места и улоге истог са аспекта безбедности у друштву.

Седми део дисертације носи наслов „Закључна разматрања и препоруке“ и састоји се од три поглавља. У првом поглављу, који носи назив „Закључна разматрања“ кандидат наводи главне резултате до којих је дошао израдом своје дисертације. Такође, у овом поглављу кандидат даје конкретне предлоге и препоруке, како би се функције приватне безбедности успешно спроводиле и оствариле како своју улогу и место у систему безбедности Републике Србије, тако и у циљу достизања пројектованог нивоа заштите лица и имовине од разних облика угрожавања. У другом поглављу који носи назив „Критички осврт нормативне уређености приватне безбедности“ кандидат указује на уочене недостатке постојеће правне регулативе приватне безбедности у Србији у односу на легислативу приватне безбедности других страних држава, чија регулатива је дужа у пракси и примени. У овом поглављу кандидат констатује да оба закона представљају нормативни системски базни основ за вршење послова приватног обезбеђења и детективске делатности и институционализацију приватног сектора безбедности у систему националне безбедности Републике Србије и иста обезбеђују оквир за професионализацију, стандардизацију и сертификацију безбедносних услуга, као битан преуслов за адекватан ниво заштите лица и имовине. У трећем поглављу који носи назив „Одређивање потребног нивоа организационе и функционалне оспособљености приватног сектора безбедности у Србији“ кандидат наводи да захтеви тржишта и садржај послова приватне безбедности опредељујући су фактор образовног и стручног профила запослених у привредним друштвима за пружање безбедносних услуга, а стечена знања су условљена одређеним законским овлашћењима а у функцији су предузимања потребних превентивних и репресивних мера. Такође, кандидат истиче да едукативни процес запосленог особља у приватном сектору безбедности мора да уважи и интересе наручилаца услуга, односно да води рачуна о вредностима која се штите, као и усклађеност са међународним стандардима у погледу обављања послова приватне безбедности. Према томе, кандидат истиче да стручном оспособљавању запосленог особља приватног сектора безбедности мора се посвећивати стална пажња, где је едукација важан предуслов за законито, стручно, ефикасно и етичко обављање послова приватне безбедности. Едукација у суштини представља одговарајући профил и квалитет кадра приватне безбедности, а њом се штити не само особље, већ и клијенти од евентуалних одштетних захтева (нпр. због телесних повреда и неоправданих интервенција припадника приватног сектора безбедности).

6. Научни резултати докторске дисертације

Кандидат с правом тврди да у савременим друштвеним условима готово све развијене земље, као и земље у транзицији, развијају у оквиру система националне безбедности посебан подсистем који се бави проблематиком достизања пројектованог нивоа безбедности и заштите лица и имовине, односно њиховом заштитом од разних облика угрожавања. Тај подсистем се односи на приватну безбедност, коју због мноштва различитих утицаја није лако уклопити у систем безбедности државе. Развој приватне безбедности је последица немогућности модерне државе да у потпуности самостално

осигура одређени ниво безбедности сваком субјекту који се налази под њеном влашћу. Због тога грађани, некада из умишљених, а некада и из оправданих разлога траже да им неко осигура већи стнадрад безбедности од оног што им држава стандардно пружа. Наведене констатације су од значаја јер потврђују валидност става да је данас приватна безбедност неизоставни и незаменљи део свакодневне заштите лица и имовине. С тим у вези, треба истаћи да анкетирани и интервјуисани категорије испитаника, уз незнатне разлике у ставовима, сматрају да питање безбедности има приоритет у односу на остале сегменте друштвеног живота, који од њега зависе и са њим се прожимају. Због тога је природно да се безбедношћу, поред конвенционалних државних органа (полиција, службе безбедности, војска), све више баве и приватне компаније као додатни, алтернативни чиниоци безбедности. Чињеница коју кандидат наводи је од значаја, јер је достигнути ниво заштите лица и имовине у друштву у директној вези са нивом заштите система националне безбедности. Што је већи остварени ниво заштите лица и имовине то је већи степен демократије и људских права у једном друштву. Ова констатација је значајна јер указује на узрочно последични однос који се јавља као последица безбедности имовине и сваког појединца.

Истраживање које је кандидат спровео у оквиру дисертације поткрепљују полазну хипотезу да се надлежност приватног сектора безбедности у већини случајева огледа у пословима обезбеђења лица и имовине од стране компанија за пружање безбедносних услуга и делатности приватних детективских агенција. Истраживање је указало да се надлежност приватног сектора безбедности у Србији најчешће огледа организацијом послова пружања безбедносних услуга, кроз активности физичке заштите, техничке заштите и истражитељских послова.

Хипотеза према којој постојање приватног сектора безбедности најчешће се оправдава увећањем приватне имовине, јачањем осећаја несигурности код грађана и немогућношћу полиције да заштити све потенцијалне објекте напада, потврђена је у дисертацији. Резултати истраживања указују да се постојање приватног сектора безбедности најчешће оправдава процесом тзв. транзиције друштва, смањеним степеном личне безбедности појединца, јачањем осећаја страха од криминала, заштитом свих облика својине у условима плурализма својинских односа, новим облицима угрожавања лица и имовине у новим економским условима, разним облицима напада на имовину, уласком страног капитала, бројним безбедносним ризицима, потребом растеређивања јавног сектора од периферних послова безбедности и тржишним условима пословања привредних субјеката. Кандидат наводи да први основни услов адекватног функционисања приватног сектора безбедности јесте његово нормативно регулисање уз уважавање позитивних искустава и праксе других земаља које имају већ правно уређену ову област.

Имајући у виду негативне последице функционисања субјеката приватне безбедности у Србији, кандидат сматра битним организовано остваривање свих функција приватне безбедности на правно утемељеној основи, уз пуну стандардизацију и сертификацију услуга обезбеђења и заштите, са компетентним руковођењем и извршавањем задатака безбедносног менаџмента у привредним друштвима. Један од предуслова за успешно остваривање функција приватне безбедности јесте сарадња субјеката приватне безбедности и субјеката заједнице и посебно полиције, обзиром да су им послови идентични, задаци различити а циљ исти. У савременим друштвеним условима сарадња приватне безбедности и полиције је најпродуктивнија у организацији заштите и обезбеђења великих привредних пословних система и организација, као и у области сузбијања тероризма. Сарадња у области тероризма је у успону, обзиром да се приватна

безбедност појављује као актер безбедности који је најприсутнији на терену и територијално покрива највећи простор, односно више од 80% објеката који могу бити објекат напада. Кандидат наводи да веза субјеката приватне безбедности и припадника полиције мора бити организована и у континуитету, јер само благовремена сарадња може довести до значајних превентивних ефеката, обзиром да се један сегмент безбедности не може посматрати изоловано и независно у склопу јединственог општег система безбедности. Према томе, ова сарадња мора да има перманентан карактер са квалитетном организацијом, без обзира на облике имовине која се штити и на страну са које долази иницијатива, будући да се само таквом сарадњом постижу одговарајући превентивни и репресивни ефекти заштите лица и имовине. Кандидат истиче да схватање функција приватног сектора безбедности у конкретном друштву, знатно одређује природу односа државног и приватног сектора безбедности у том друштву, што представља посебну хипотезу која је потврђена у дисертацији. Испитаници су кроз експертски интервју потврдили да је остваривање функције приватног сектора безбедности детерминишуће за односе јавног и приватног сектора безбедности. Наиме, реализација потупне физичке и техничке заштите лица и имовине, незамислива је без координисане сарадње са јавним сектором, обзиром да је јавни сектор први одговоран за обезбеђење потребног нивоа заштите лица и имовине у друштву, док је приватни сектор допунски, односно алтернативни облик заштите лица и имовине.

Кандидат у дисертацији објашњава да основна сврха деловања приватног сектора безбедности јесте превенција, пре свега имовинског, али и насилничког криминалитета, што је била следећа хипотеза, која је потврђена у раду. Наведена посебна хипотеза добила је своју потврду у оквиру истраживања које је указало, да је основна сврха деловања приватног сектора безбедности унапређење укупне безбедности и заштите лица и имовине од свих видова криминалитета, пре свега свакодневним активностима превентивног и у посебно предвиђеним случајевима репресивног поступања компанија за пружање безбедносних услуга.

С обзиром на то да је свакодневни рад полиције оптерећен многобројним интервенцијама и решавањима „периферних“ проблема, што условљава да полицијски службеници нису у могућности да се посвете тежим видовима криминалитета, била је следећа хипотеза. Истраживање је показало да добар део послова физичког обезбеђења и заштите имовине критичне инфраструктуре, објеката посебне намене, као и послови пратње новца и драгоцености може се предати припадницима приватног сектора безбедности, што је већ пракса фирми за безбедносне услуге развијених земаља.

Резултати теоријског и емпиријског истраживања указују на афирмативан однос према хипотезама истраживања, а нарочито на претпоставку да је специфичност организације приватне безбедности једне државе условљена карактеристикама друштвено-економског, политичког и социокултурног миљеа одређене националне заједнице, као и то да потпуно законско уређење области приватне безбедности представља основни предуслов за ефикасно функционисање субјеката приватне безбедности у систему безбедности друштва. Из наведених показатеља може се видети колико је нормативна уређеност важан предуслов за адекватно остваривање функција приватне безбедности.

Посебно значајним оцењујемо онај део резултата истраживања према којем нормативно-правни оквир за поступање приватног сектора безбедности представља основу за одређивање улоге тог сектора у правном систему, а самим тим и његове улоге као дела (елемента) унутрашње безбедности државе, представља следећу хипотезу која је потврђена у дисертацији. Правна регулатива јавља као основа ефикасности и граница

деловања, која подстиче легитимитет, професионализацију и квалитет безбедносних услуга, као елемент остваривања потребног нивоа заштите лица и имовине и неизоставни део система унутрашње безбедности државе. Кандидат наводи да правна регулатива представља и основу за одређивање места и улоге приватне безбедности у друштву и као дела унутрашње безбедности државе.

Кандидат даље у дисертацији наводи да успостављање координације и осећаја партнерства између државног и приватног сектора безбедности, намећу потребу адекватне примене постојеће легислативе о приватној безбедности Србије, са одговарајућом едукацијом припадника приватног и државног сектора безбедности, што је добило своју потврду у оквиру истраживања ове дисертације. Кандидат наводи да је неопходно развити спременост и способност свих субјеката заједнице за успостављање и развијање пуног партнерства оба сектора безбедности.

Непостојање контроле пословања и финансијског обрта приватног сектора безбедности, осим у делу везаном за контролу наоружања, била је следећа посебна хипотеза која је потврђена. Истраживање које је спроведено у дисертацији, указује на неадекватан механизам контроле пословања и оствареног профита приватног сектора безбедности, где функционисање фирми за безбедносне услуге у условима доскорашње нормативне неуређености продукује „сиву зону“ пословања, разна пореска избегавања а тиме и смањен механизам контроле, кроз разна избегавања приказивања стварног стања пословања и стеченог профита.

Једна од постављених хипотеза односила се на тржиште безбедносних услуга, где се јавља нелојална конкуренција, као последица политизације и монопола појединих фирми за пружање безбедносних услуга, што је потврђено истраживањем у дисертацији. кандидат је у дисертацији објаснио, да у друштвено-економским приликама у којима се тренутно налази Србија, присутан је прикривени однос обостраних економских инетреса појединих носиоца власти и фирми за безбедносне услуге, кроз фаворизовање појединих фирми за безбедносне услуге, путем обезбеђења услова за добијање послова безбедносних услуга, мимо званичних тендерских услова, а где су власници фирми најчешће у родбинским или пријатљским везама са лицима из владајућих политичких структура. Таква нелојална конкуренција на тржишту услуга, ствара односе неповерења, „сиве зоне“ пословања и низак квалитет безбедносних услуга;

Резултати истраживања спроведеног у дисертацији нису потврдили посебну хипотезу да је у Србији присутна појава криминализације појединих агенција и предузећа за пружање безбедносних услуга, од стране појединих криминалних група. Емпиријско истраживање указује да актуелна привредна друштва за пружање безбедносних услуга у приватној својини у Србији немају ниједно запослено лице које је члан неке криминалне групе или организације, и да је за сваког запосленог лица је извршена тзв. „класична безбедносна провера“ преко надлежног полицијског органа. Међутим, у току реализовања теоријског истраживања установљено је да у последњих 12 година у Србији, било прекомерене употребе силе, чији актери су припадници приватног обезбеђења. Они су у 86 случајева били су актери напада на грађане, где су у 14 случајева забележене теже повреде, док је шест таквих напада имало смртни исход. Овакви случајеви дешавали су се најчешће приликом пружања услуга обезбеђења ноћним клубовима и моћним појединцима, чији продукт у већини случајева је више деценијска нормативна неуређеност и рад у „сивој зони“ појединих субјеката приватне безбедности.

Потврђене су претпоставке да правилност рада приватног сектора безбедности у великој мери зависи од постојања правно уређене, добро испланиране и рационално

организоване контроле законитости рада, контроле функционалне оспособљености за рад и увида у комплетно пословање приватног сектора безбедности, што је потврђено у дисертацији. С тим у вези, кандидат у дисертацији указује, да у одсуству контролно-надзорних механизма приватног сектора безбедности стварају се опасности непрофесионализованих и нестандардизованих услуга безбедности, незаконитог коришћења услуга техничке заштите, у виду кршења основних људских права и права на приватност, коришћење запосленог особља за високо ризичне послове, разних пореских избегавања и др..

У спроведеном истраживању, кандидат наводи да је вршење компаративног приказа организације и функционисања приватног сектора безбедности страних држава, омогућава крничко вредновање и усмеравање приватне безбедности у Србији, што је последња посебна хипотеза која је потврђена у дисертацији. Кандидат на основу резултата истраживања објашњава да компаративни приказ организације и функционисања сектора приватне безбедности у развијеним државама и транзиционим земљама, представља неизоставан поступак за прихватање компатибилности, примера позитивне праксе и стандарда приватне безбедности оних држава где је област приватне безбедности потпуно нормативно уређена, уз истовремено уважавање националних специфичности функционисања сектора. С тога је, установљено да инострана компаративна искуства, представљају и начин доласка до нових сазнања о стварним ефектима приватне безбедности у друштву.

Кандидат на крају истиче чињеницу да је на основу анализе садржаја рада и извршене верификације посебних хипотеза, потврђена општа хипотеза на којој се темељило спроведено истраживање у дисертацији, према којој последице функционисања субјеката приватне безбедности у Србији у условима вишегодишње правне неуређености су вишеструко негативне: организациони и кадровски састав постојећих привредних друштава за пружање безбедносних услуга у приватној и делом јавној својини је лош, нерегулисана и недовољна сарадња са јавним сектором и осталим субјектима заједнице, застарелост или недостатак постојећих интерних аката, неравноправна конкуренција и отежан приступ тржишту услуга, низак квалитет пружених услуга, недовољан ниво безбедносне културе запослених, одсуство парламентарног надзора и недостак одређених регулаторних и контролних механизма заједнице.

Кандидат закључује да садашње стање субјеката приватне безбедности у Србији указује да они нису део државне институционалне инфраструктуре, али да имају идеалне предиспозиције да врше велики део функције, а у пракси тако слабо примењиваног „полицијског рада у заједници” (Community policing). Према томе, субјекти приватне безбедности, уколико су добро интегрисани у одређену заједницу, имају могућност дубоког продирања у структуру потенцијалних претњи из те заједнице, како у домену тероризма, тако и у сфери организованог и класичног имовинског криминалитета. Посебну улогу субјекти приватне безбедности имају и у домену заштите демократских стандарда када је реч о обавештајним аспектима супротстављања организованом и класичном криминалу и тероризму. Такви субјекти могу клијентима пружити обавештајну заштиту против неовлашћеног праћења или пресретања комуникација, како у технолошком, тако и у физичком смислу. Они могу уклонити прислушне и видео уређаје за праћење, заштитити клијента у кретању и обављању пословних трансакција, а могу бити и фактор откривања привредне шпијунаже усмерене према клијенту, које клијент иначе не би ни био свестан.

На крају су дати и кључни показатељи организације приватне безбедности у Србији, међу којима треба издвојити:

- развој приватне безбедности је последица немогућности државе да у потпуности самостално осигура (оправдано или умишљено) потребни ниво безбедности сваком члану заједнице;
- постоји наслеђе нормативне неуређености приватног сектора безбедности у Србији: с једне стране законска регулатива, сачињена од десет застарелих закона који не препознају специфичности приватне безбедности, и са друге стране, стање „фактичке саморегулације обављања делатности“, прихватањем „позитивне праксе“ промовисане од стране више различитих међународних докумената и организација (CoESS, ASIS), и инкорпорирањем таквих искуства у општа акта нпр. Правилник о служби обезбеђења;
- послови приватне безбедности обухватају различите облике остваривања заштите лица и имовине (најчешће су то услуге физичко-техничке заштите, обезбеђење пратње новца и вредности и детективске услуге, генерално послови који захтевају високу одговорност, будност, опрезност, комуникативност, брзу процену, одлучност и слично), при чему домет и обим услуга указују да приватни сектор безбедности постаје алтернатива државном сектору безбедности;
- обавезна едукација запосленог особља приватног сектора безбедности је важан предуслов за законито, стручно, ефикасно и етичко обављање послова приватне безбедности (обезбеђење одговарајућег профила и квалитета кадра приватне безбедности штити се не само особље, већ и клијенти од евентуалних одштетних захтева, нпр. због телесних повреда и неоправданих интервенција припадника приватног сектора безбедности);
- одговорност субјекта приватне безбедности у условима досадашњег функционисања нормативне неуређености и условима прелазног временског периода законске уређености приватног сектора безбедности у Србији, базира се на принципима деликтне и уговорне одговорности (уговор као једино средство за обезбеђење поштовања формално-правних и материјално-правних стандарда ове делатности; актери приватне безбедности се могу нападати само приватним тужбама и подвргавати агенцијском, парламентарном и неполитичком надзору);
- сарадња између јавних и приватних актера безбедности у Србији за сада лоше функционише: не постоји изграђено операционално партнерство, нема дефинисаног обима сарадње, анализе добитака, откривање препрека, баријера, модела партнерства, категорије модела и примене принципа најбоље праксе.

7. Применљивост и корисност резултата у теорији и пракси

Научни резултати докторске дисертације Дејана Лабовића, под насловом *Приватна безбедност у Републици Србији – правни аспекти и компаративна искуства* корисни су и применљиви не само у области криминолошке, правне и безбедносне теорије, већ и за праксу поступања компанија које пружају безбедносне услуге. Истраживање места, улоге, организације и правних аспеката приватне безбедности има вишеструки значај за креирање организационих и нормативних стандарда у сектору приватне безбедности у Србије. Резултати дисертације недвосмислено потврђују улогу приватне безбедности у националној безбедности и значај сарадње и развијања квалитетних односа субјекта приватне безбедности и јавних субјеката заједнице, посебно полицијских органа, а непосредно може бити од помоћи и управљачком безбедносном менаџменту привредних друштава која пружају безбедносне услуге. Остваривање функција приватне безбедности представља алтернативни, допунски облик заштите виталних вредности друштва, које

опсегом и квалитетом превазилазе оне безбедносне стандарде које држава јемчи сваком грађанину и сопственику имовине, при чему је нормативна уређеност организације приватне безбедности неизоставни предуслов за ефикасно вршење послова приватне безбедности. Добијени резултати истраживања представљају солидан основ за теоријска уопштавања у правцу утврђивања кључних компетенција субјеката приватне безбедности, и у правцу крирања организационо-нормативних модела послова приватне безбедности. Сазнања добијена овим истраживањем могу бити вишенаменска, послужити студентима Правног факултета, Факултета безбедности, Криминалистичко-полицијске академије и других високо-школских установа да употпуне своја сазнања о овој теми, као и запосленом особљу у привредним друштвима за пружање безбедносних услуга, чији посао јесте директно везан за спровођење активности физичко-техничке заштите и детективске делатности. Ове констатације засноване су на чињеници, да анализа резултата истраживања у овој дисертацији садржи конкретне предлоге за унапређење организације приватне безбедности у Србији, како би се њене функције успешно спроводиле и оствариле своју улогу и место у систему опште безбедности Републике Србије.

Дисертација *Приватна безбедност у Републици Србији – правни аспекти и компаративна искуства*, кандидата Дејана Лабовића пружа одговоре на нека питања у вези са функционисањем приватне безбедности у друштву, а која до сада нису потпуно разјашњена у литератури. Осим дескрипције и класификације са типологизацијом, кандидат даје и теоријски и емпиријски утемељена објашњења кључних питања организације и нормативног регулисања приватне безбедности. Практична димензија овог истраживања се огледа, пре свега, у остваривању компаративног увида у савремене моделе организације приватне безбедности, као и увида у тренутно стање приватне безбедности на подручју Републике Србије, затим на предлоге *de lege ferenda* и на предлоге добре праксе. У том смислу дисертација указује на основне предуслове за изградњу функционалног партнерства између приватног и државног сектора безбедности и обезбеђује научна сазнања на основу којих надлежни органи могу доносити рационалне одлуке у процесу систематског правног уређења приватне безбедности на подручју Републике Србије.

8. Начин презентирања резултата научној јавности

Резултати докторске дисертације биће презентирани на научним и стручним скуповима у земљи и иностранству, који ће за тему имати анализу стања и значаја приватне безбедности у друштву, као кроз објављивање научних радова у домаћим и иностраним категорисаним часописима и зборницима. Такође, уз извесне модификације садржаја дисертације могу бити коришћени и у процесу криминолошке и безбедносне едукације.

III. ЗАКЉУЧНА ОЦЕНА КОМИСИЈЕ

Комисија је једногласна у оцени да је докторска дисертација кандидата Дејана Лабовића, под називом *Приватна безбедност у Републици Србији – правни аспекти и компаративна искуства*, подобра за јавну одбрану.

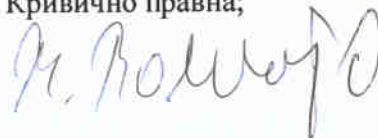
IV. ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

На основу изнете оцене рада, Комисија сматра да докторска дисертација кандидата Дејана Лабовића, под називом **Приватна безбедност у Републици Србији – правни аспекти и компаративна искуства**, испуњава све услове за јавну одбрану и предлаже Наставно-научном већу Правног факултета у Крагујевцу да прихвати овај Извештај и одобри јавну одбрану докторске дисертације.

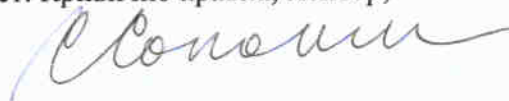
У Крагујевцу,
27.11.2014. године

КОМИСИЈА

Проф. др Божидар Бановић, ванредни професор
Правног факултета у Крагујевцу ужа научна
област: Кривично правна;

Проф. др Снежана Соковић, редовни професор
Правног факултета у Крагујевцу ужа научна
област: Кривично правна; ментор;

Доц. др Младен Милошевић, ванредовни
професор Факултета безбедности у Београду
ужа научна област: Праве науке;

